

از نگاه رهبر معظم انقلاب آیت‌الله العظمی خامنهای پیشرفت علمی، پایه و لازمه قطعی پیشرفت همه‌جانبه و اقتدار یک ملت است و تنها با دستیابی به قدرت و اقتدار است که می‌توان از هویت و حیثیت و استقلال و عزت یک ملت در مقابل زورگویان و مستکبرین حفاظت کرد و منافع ملی را حفظ نمود.

هفته‌نامه افق حوزه به مناسبت هفته پژوهش، برای آشنایی هرچه بیشتر مخاطبان با نگاه معظم‌له به مقوله علم و پژوهش و پیشرفت علمی، منتخبی از بیانات ایشان درباره این موضوع را بازخوانی می‌کند.

• با اخلاق بودن از ویژگی‌های پژوهشگر

شما باید علم را دوست بدارید، ارزش بدانید، آن را برای خدا و با نیت خالص دنبال کنید. ضمناً عزیزان من! باید به تهذیب نفس بپردازید و بنیان‌های اخلاقی را در خودتان تقویت کنید. برای یک کشور، عالم و محقق و پژوهشگر و نابغه، ثروت خیلی بزرگی است؛ اما به شرط اینکه در او بنیان‌های اخلاقی استوار باشد؛ وجدان اخلاقی زنده باشد؛ و الا آن علم به درد نمی‌خورد. بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشگاه تهران، ۱۳۷۷/۰۲/۲۲

• جهاد علمی در تحقیق و پژوهش

در علم هم باید جهادی عمل کرد. در تحصیل علم هم باید جهادی عمل کرد؛ در فعالیت سیاسی میدانی هم، باید جهادی عمل کرد. جهاد هم‌ا‌ش به‌معنای شمشیر کشیدن و چپ و راست به این و آن زدن نیست؛ جهاد یعنی خسته نشدن؛ یعنی با فکر درست و منطقی درست راهی را انتخاب کردن و ایمان به آن راه پیدا کردن و آن را با همه سختی‌هایش، با همه موانعش دنبال کردن و پیش رفتن. این معنای جهادی عمل کردن است. گویه‌ای از بیانات در دیدار نجفگان و دانشجویان بسیجی مدال‌آور دانشگاه شریف، ۱۳۵۹/۱۰/۱۳

• با همکاری معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه

نکته‌های پژوهش

• هفته‌نامه افق حوزه • دوشنبه ۲۱ آذر ماه ۱۴۰۱ • ۱۷ جمادی‌الأول ۱۴۴۴ • ویژه‌نامه عملکرد معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه

تحقیق و پژوهش در کلام امام خامنه‌ای

بدانند، چه‌کار می‌کنند. یک نگاه کلی به برنامه و کار تحقیق در حوزه باشد؛ کارهای تکراری و بی‌بهره و بی‌فایده وارد مسئله تحقیقات نشود و وقت‌های حوزه را از بین نبرد. این کار بسیار لازمی است. بیانات در جمع اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه، ۱۳۷۹/۰۷/۱۴

• تربیت محقق برای نوآوری در علوم حوزوی

افرادی را آماده داشته باشند برای تحقیق و تدقیق و نوآوری در همان مسائلی که امروز در خود حوزه‌های علمیه مطرح است؛ مثل مسائل فلسفه اسلامی، مثل مسائل فقه اسلامی، مثل مسائل اصول اسلامی؛ که بعضی از این مباحث اصولی ما که در مباحث الفاظ و غیره آنها را مطرح می‌کنیم، امروز جزء مسائل بسیار مهمی است که در مجموعه‌های فلسفی دنیا مطرح می‌شود. درباره همین‌ها تحقیق و نوآوری کنند. بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۹/۰۶/۲۰

• پرسش از بودن علم در حوزه‌های علمیه

مسئله این است که اساس حوزه برای علم است... ما می‌گوییم که حوزه علمیه با علم برداشته شده است. پس علم، یافت حقیقی و پایه حقیقی و هویت حقیقی این حوزه را تشکیل می‌دهد. حوزه‌های علمیه همه‌جا این‌جورند؛ مخصوص حوزه علمیه قم که نیست؛ یعنی حوزه علم محور است. علم محور بودن لوازمی دارد؛ باید به این لوازم ملتزم شد. یکی از چیزهایی که لازمه علم محور بودن است، این است که مجموعه علم محور، پرسش‌زاست، پرسش‌آفرین است. وقتی بحث علمی مطرح است، سؤال مطرح است، با سؤال باید با روی باز مواجه شد؛ همچنان‌که در سنت علمی سلف ارجحند ما هم، این نکته وجود داشته است. بیانات در دیدار جمعی از اساتید و فضلا و طلاب نخبه حوزه علمیه قم، ۱۳۸۹/۰۸/۲۰

• انجام پژوهش در راستای نیاز جامعه

پژوهش اولاً مورد اهتمام قرار بگیرد، ثانیاً سمت و سوی پرداختن به نیازهای کشور را پیدا کند؛ یعنی حقیقتاً پژوهشهایی بکنیم که مورد نیاز ماست. من بارها هم در شورای عالی انقلاب فرهنگی به آن دوستان عرض کرده‌ام، هم شاید اینجا گفته‌ام؛ ما ملاک پیشرفت علمی‌مان را درج مقالات در مجلات آی.اس.آی نباید قرار بدهیم. ما نمی‌دانیم، آنچه که پیشنهاد می‌شود، تشویق می‌شود برایش، آن مقاله‌نویس احترام می‌شود، دقیقاً همان چیزی باشد که کشور ما به آن احتیاج دارد. ما خودمان باید مشخص کنیم که در باره چی مقاله می‌نویسیم، در باره چی تحقیق می‌کنیم؛ البته انعکاس در مجامع جهانی لازم است، ضروری است و انعکاس هم پیدا خواهد کرد. مقصود این است که ما پژوهش را تابع نیاز خودمان قرار بدهیم. بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۸/۰۶/۰۸

• مدیریت صحیح پژوهش در حوزه علمیه برای پرهیز از کارهای تکراری

امروز در حوزه علمیه قم، خوشبختانه بخش‌های تحقیقاتی زیادی وجود دارد که بعضی مربوط به حوزه، بعضی مربوط به خارج حوزه و بعضی مربوط به بخش‌های خصوصی است. طلاب و فضلاء جوان، کارهای تحقیقاتی انجام می‌دهند؛ اینها را باید با تدبیری، مدیریت حوزه مکمل هم کند؛ به طوری‌که از مجموعه این تحقیقات، یک منظومه کامل برای رصد کردن هجوم فکری و تبلیغاتی دشمن و امکان مقابله با این هجوم به وجود آید. امروز برای طلاب، اغلب این تحقیقات در بخش‌های مختلف، جنبه کاربردی پیدا خواهد کرد. باید طوری انتخاب شود که هر کس می‌خواهد یک مجموعه کاری تحقیقاتی درست کند، با مدیریت حوزه مشورت کند؛ با او در میان بگذارد؛ توصیه او را به‌طور الزامی بپذیرد و آنها

دبیر شورای عالی حوزه علمیه قم

باید به سمت آموزش پژوهش محور حرکت کنیم

آیت‌الله سیدهاشم حسینی بوشهری، در دیدار معاون پژوهش و مدیران پژوهشی حوزه‌های علمیه، گفت: در دورانی به سر می‌بریم که انتظارات از حوزه‌های علمیه چندین برابر شده است و از حوزه انتظار می‌رود، نظامات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... را بر اساس مسائل مورد نیاز نظام تدوین کند.

تحقیقات حوزه‌های علمیه است که اگر قوی باشد، باعث افتخار است و اگر ضعیف باشد، مایه نگرانی است.

آیت‌الله سیدهاشم حسینی بوشهری، مطالعه و پژوهش را یکی از رسالت‌های مهم روحانیون و طلاب دانست و تأکید کرد: آموزش و پژوهش باید در هم تنیده و به پژوهشگران امکانات لازم

داده شود تا بتوانند، اقدام لازم را انجام دهند. مسئولان حوزه به دنبال عملیاتی کردن امر پژوهش می‌باشند.

وی با بیان اینکه سرمایه‌گذاری در موضوعات مختلف بدون پژوهش در حقیقت نوعی اتلاف وقت و سرمایه است، گفت: بزرگان دین و تراث گذشته بر اساس شرایط وقت، کارهای بزرگی از خود به یادگار گذاشته‌اند و هر جا احساس نیاز می‌کردند، با پژوهش، به آن موضوع پاسخ مناسب می‌دادند که باید بگوییم: در این عرصه خوب درخشیدند و بسیار تأثیرگذار بودند.

عضو خبرگان رهبری، به برخی از آسیب‌های پژوهش اشاره کرد و افزود: عدم نیازسنجی، سطحی‌نگری، تکیه بر پژوهش فردی، شتاب‌زدگی در امر پژوهش، نوع‌گرایی و نوگرایی، ازدیاد مراکز پژوهشی، کم بودن نیروهای انسانی در امر پژوهش و عدم حمایت مالی از پژوهشگران، از جمله آسیب‌های موجود در عرصه پژوهش است.

امام جمعه قم افزود: جامعه شیعه هیچ‌گاه به‌اندازه امروز دشمن نداشته؛ چراکه امروز از نظر مکاتب سیاسی اجتماعی، جبهه بزرگی مقابل خود دارد. وی با تریبیک هفته پژوهش با استناد به روایتی از امام علی علیه السلام که ۵ خصلت اگر نبود، همه انسان‌ها از صالحان بودند، اظهار کرد: قانع بودن به نادانی، حرص به دنیا و بندگی آن، بخل‌رزی، ریاکاری در عمل و پنجمین مورد هم خودرأی است. نماینده مردم استان بوشهر در مجلس خبرگان رهبری، ریشه همه این ویژگی‌ها را جهل و نادانی دانست و بیان کرد: انسان در همه مراحل باید زمینه پیشرفت و کمال خود را فراهم کند؛ چراکه توقف در علم و دانش، نشان از جهل و نادانی است.

وی در پایان با بیان اینکه جهان تشیع هم دوستان و هم دشمنان فراوانی دارد، اضافه کرد: در این زمینه بار مسئولیت بزرگ بر دوش حوزه‌های علمیه از جمله روحانیت و طلاب است.

• مقدمه

سپاس و ستایش خدای علیم و حکیم را که نعمت پژوهش و کشف حقایق را به ما ارزانی داشت تا همواره راه تعالی و پیشرفت علمی به‌سوی‌مان گشوده بماند. به‌لطف خداوند منان، انقلاب اسلامی در گام دوم بر مبنای (نظریه یا نظام انقلابی)، حرکت خود را در مسیر خودسازی، جامعه‌پردازی، نظام‌سازی و ساخت تمدن نوین اسلامی با شتاب بیشتری ادامه خواهد داد. حرکت در این مسیر موجد نیازها، مسائل و مشکلاتی است که حل آنها، پژوهش‌های روشمند و عمیقی را مبتنی بر مبنای و آموزه‌ها و احکام اسلامی طلب می‌کند. در این مسیر تحول‌آفرین، نتیجه پژوهش‌های بنیادین دستمایه انجام پژوهش‌های راهبردی و کاربردی برای حل مشکلات و پاسخ به نیازها می‌شود.

مدیریت حوزه در ادامه آنچه که انجام داده، با توجه به تجارب تاریخی به دو کار مهم طراحی منظومه فکری برای امروز و فردای حوزه و در ادامه عملیاتی شدن این طرح‌ها گام برداشته است. حوزه به‌رغم دستاوردهای بزرگ، دشواری‌ها و پیچیدگی‌های خاص خود را دارد و این سختی‌های حوزه، نشان از عظمت آن است و گاهی در مواجهه با این مشکلات به حضرت ولی عصر علیه السلام متوسل می‌شوم و کمک می‌خواهم.

• نگاه جامع و بنیادی

حوزه‌های علمیه، باید بر اساس حقایق تاریخی که همواره مدافع اندیشه الهی و دینی بودند و در طول تاریخ در صف مقدم مجاهدت در راه خداوند متعال قرار داشتند، گام بردارند تا هرچه بهتر به ایفای نقش خود در این عرصه بپردازند. در این مدت، برنامه‌ها و کارهای تحولی فراوانی صورت گرفته است.

گام اول ارائه سند راهبردی بلندمدت حوزه بود. گام دوم تدوین برنامه ۵ ساله حوزه که حاوی مضامین و شاخص و برنامه‌های متعددی است و در بخش سوم، در درون برنامه‌ها و پیرامون آن، بیش از ۱۰۰ برنامه مهم داریم.

پایه‌ریزی سایت‌ها و مجلات و بهره‌گیری از دانش روز، جهت ارائه مطالب علمی، یکی از کارهای بزرگی است که در دهه‌های اخیر حوزه قم اتفاق افتاده است. حجم بالای آثار فقهی، اصولی، حدیثی، کلامی، تفسیری و ادبی در یکصد سال اخیر و در حوزه علمیه قم، گویای پیشرفت چشم‌گیر آن در این قرن است. پرداختن به نظریات تولیدشده در جهان غرب و نقد آنها را در عصر اخیر در حوزه علمیه قم، شاهد هستیم که شامل بحث‌های مختلفی در زمینه‌هایی همچون فلسفه‌های مضاف می‌شود.

گسترش و تنوع نهادی و ساختاری در حوزه پژوهش

آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه

توجه به پژوهش در فعالیت‌های حوزه

تاریخی را مهم بشماریم و افق ذهن‌مان را برای بهره‌گیری از تجربه‌های جدید گشوده داریم؛ چراکه اگر یک تعامل روان علمی را پایه‌ریزی نکنیم، از زمانه عقب می‌مانیم.

روش‌هایی اصیلی که حوزه دارد، کم نیست و بنده ۴۰ سال است که با مراکز علمی دانشگاهی ارتباط علمی دارم و ۲۰ سال به‌صورت تخصصی تدریس داشته‌ام. امروزه این سنت پژوهش که در بخشی از درس خارج حوزه وجود دارد، در دیگر مراکز علمی، کمتر قابل رؤیت است؛ البته تربیت محقق و عالم چیز کمی نیست و نباید از تجربیات علمای سلف، جهت تربیت شاگردان وارسته و فاضل غفلت کنیم. این روش‌های پژوهشی در جای دیگر نیست. یکی از این سنت‌ها تقریر، مباحثه و گفت‌وگوهای رایج استاد و شاگرد است که باید شناخته شود؛ البته باید از تجربیات جدید نیز استفاده شود که نقش خوبی در پیشبرد اهداف دارد.

• نقش معاونان پژوهش

معاونان پژوهش استان‌ها دو نقش آسان و سخت دارند؛ کار آسان و مستقیم، فهرستی و شرح وظایفی است و به‌اندازه اعتباراتی که هست، پیش می‌رود؛ اما رسالت دومی هم هست که سخت، پنهان و غیرمستقیم است و آن، عملیات پژوهش و سرایت دادن آن رویکردها به حوزه‌ها و قلمروها و خردآموزش‌هاست و از این جهت باید همه معاونت‌ها، پژوهش محور باشند و روح پژوهشی در آنها دمیده بشود و این امر، وابسته به تلاش دستگاه پژوهشی است.

• ارزش هفته پژوهش

خوانش یک هفته در سال، به‌نام هفته پژوهش، نشان‌گر اهمیت والای این مقوله گران‌سنگ و نقش مهم و تأثیرگذار آن در همه عرصه‌های علمی و عملی است. هفته پژوهش فرصتی است مغتنم، برای بزرگداشت جایگاه رفیع پژوهش و پاسداشت منزلت علماء و پژوهشگران و معرفی دستاوردهای تحقیقاتی و گفت‌وگو درباره آسیب‌ها، ظرفیت‌ها، فرصت‌ها و چالش‌های نظام پژوهش در حوزه و بازخوانی راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌ها و اقدامات.

هفته پژوهش فرصتی برای بازنگری سیاست‌گذاری و اقدام در فتح قله‌های دانش است و معاونت پژوهش باید به‌خوبی از آن استفاده کند.

و راه‌اندازی پژوهشگاه‌های مختلف، یکی دیگر از دستاوردهای حوزه علمیه قم است. با توجه به برخی کمبودها و کاستی‌ها باید در کنار یکدیگر، با بهره‌گیری از منابع عمیق دینی و با استفاده از ظرفیت علما و بزرگان حوزه از مشکلات بکاهیم.

• پژوهش محوری رکن همه کارها

همه معاونت‌های حوزه باید پژوهش محور باشند و روح پژوهشی در آن‌ها دمیده بشود و این امر، وابسته به تلاش دستگاه پژوهشی است. کار معاونت پژوهش این است که از ظرفیت‌های سایرین، متناسب با نیاز پژوهشی استفاده کند و دست‌اندرکاران امر پژوهش، باید این نگاه را داشته و پای کار باشند و عملیاتی کنند؛ روح پژوهش می‌تواند در درس‌های خارج تجلی پیدا کند، برای اولین بار ۴۰ درس خارج به‌جز قم در دیگر شهرها و استان‌ها گسترش پیدا کرده است و این سیاست ماست و باید در این راستا، افراد نخبه پژوهشگر تربیت شوند.

پژوهش در پایان‌نامه‌ها، انجمن‌های علمی و گروه‌های علمی مورد توجه باشد؛ چراکه روح پژوهش، تحقیق و تولید است و باید در این راستا فعالیت‌ها رصد شود.

• توجه به سنت‌های اصیل حوزه

حوزه سنت‌های پژوهشی مهم و سرمایه‌های بزرگی دارد که نباید آنها را از دست بدهد؛ باید از تجربه‌های جدید در علوم، متناسب اقتضای کار استفاده شود؛ ولی دچار افراط و تفریط نشد و با هوشمندی از هر دو امر یا حکمت، بهره‌لازم را برد.

باید میراث تاریخی متفن و برآمده از تجربه‌های

پژوهش موتور پیشران تولید دانش

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین ابوالقاسم مقیمی حاجی، معاون پژوهش حوزه‌های علمیه

بسیاری از طلاب ما درسی در خصوص روش‌شناسی، نظریه‌پردازی دینی و علوم انسانی اسلامی را نخوانده‌اند و به‌همین دلیل باید در این حوزه سرمایه‌گذاری بیشتری انجام شود.

وقتی مراکز تخصصی ما که توان تولید این مقالات و پژوهش‌ها را دارند، نتوانند در این عرصه مؤثر باشند، یک خسران است. بنابراین سیاست‌گذاران امر پژوهش در حوزه باید ریل‌گذاری مناسبی در حوزه سیاست‌گذاری‌های کلان داشته باشند

و در این مسیر نیازمند نگاه و نقد و نظر واحدهای مرکزی و استانی دارند و این اولین رکن در پژوهش است.

رکن دوم، بدنه سیاست‌گذاران و مدیران پژوهش هستند که در این زمینه نیز، نیازمند شاخص‌گذاری هستیم.

رکن سوم پژوهش نیز، طلاب و پژوهشگران هستند که باید در این زمینه نیز برنامه‌ریزی مناسبی داشته باشیم.

قرار گیرند و میزان تحقیق و پژوهش در همه عرصه‌های بنیادین و کاربردی، متوازن و با رعایت پاسخگویی به نیازها، در یکی از این عرصه‌ها باشد.

دبیرخانه کمیته حمایت از طرح های پژوهشی حوزه‌های علمیه، آماده دریافت و حمایت از پروژه‌های مسئله‌محور است مدیریت حوزه و معاونت پژوهش به‌عنوان یک ستاد واسطه، از پروژه‌های علمی محققان آزاد حمایت خواهد کرد تا به ثمر بنشینند.

حوزویان باید آرایش فعالیت‌های خود را به سمت نیازهای روز در حوزه فرهنگی و پژوهشی تغییر دهند و مراکز پژوهشی به سمت پاسخ‌گویی به نیازهای نظام حرکت کنند.

تمامی شخصیت‌های حقیقی و حقوقی علاقه‌مند به عرصه پژوهش، می‌توانند به ارائه موضوعات پیشنهادی خود در سایت معاونت پژوهش حوزه و کانال ارتباطی دبیرخانه بپردازند تا در صورت تأیید کارگروه‌های علمی، در ردیف اولویت‌های پژوهشی قرار گیرند.

۳. آسیب‌شناسی امر پژوهش

تاکنون توانسته‌ایم، با همکاری پژوهشگران، اساتید، مدیران و معاونان پژوهش مدارس و مراکز پژوهشی در موضوع ظرفیت‌های پژوهشی، آسیب‌شناسی امر پژوهش در نظام آموزش و وضع مطلوب آن، جلساتی را برگزار کنیم. کارگروه‌های تخصصی جهت بررسی برنامه‌های پژوهشی حوزه تشکیل و نظرات اعضای آنها به معاونت حوزه ارائه گردیده و تاکنون جلسات هم‌اندیشی مستمری را داشته‌اند.

کارگروه‌ها به فراخور برنامه‌های مهمی که در میدان عمل داریم، شامل کارگروه آموزش پژوهش محور، کارگروه پژوهش‌های درسی، کارگروه کانون‌های پژوهشی و کارگروه نظام علم‌سنجی بوده‌اند. کارگروه‌های دیگری نیز، می‌توانند، در این راستا و به‌حسب نیاز تشکیل گردند تا با بررسی علمی، به بازتاب‌های میدانی برنامه‌ها کمک کنند.

۴. پژوهش مکمل آموزش

خط اول سیاست‌گذاری، سیاست‌گذاری پژوهش در واحدهای آموزشی است. بیشتر مدارس ما در نظام جدید فعال هستند. زمانی که پژوهش را مکمل آموزش تعریف کنیم و موضوعات پژوهشی از دل آموزش استخراج شوند، یک نوع برنامه‌ریزی تربیتی تحقق می‌یابد. نشریات واحدهای آموزشی، از فعالیت‌های مدرسه استفاده می‌کنند.

سیاست‌کلی در حوزه پژوهش آن است که پژوهش در سطح یک و دو حوزه، مکمل آموزش می‌باشد.

ایجاد روح تحقیق و جستجوگری در طلبه، گوهری است که لازم است،

۱. نقش حوزه و پژوهش در طراحی نرم‌افزار اداره حاکمیت اسلامی

در جهان امروز که نظام‌ها را تحلیل می‌کنند، یک عنصر سنجش، عنصر کارآمدی است؛ لذا اگر نظامی می‌خواهد باقی بماند، باید از عنصر کارآمدی برخوردار باشد؛ برای کارآمدی در نظام‌های سیاسی، عناصر مختلفی را ذکر می‌کنند که اگر آن را داشته باشند، کارآمد خواهند بود.

اگر بخواهیم از تأمین نیازهای درونی حوزه‌ها فراتر برویم، نیازمند تعریف و طراحی نظامات اسلامی هستیم. به‌طور مثال اگر می‌خواهیم، حکمرانی اسلامی داشته باشیم، اجرای این حکمرانی، منوط به طراحی نظامات اسلامی همچون نظام تعلیم و تربیت اسلامی و سایر نظامات است.

طراحی نظامات اسلامی باید از سوی اندیشمندان و پژوهشگران حوزوی مسلط به آراء، نظرات و اندیشه‌های اسلامی صورت بگیرد و اگر حوزویان به این مسأله ورود پیدا نکنند، سایر افراد ورود پیدا کرده و اندیشه‌های خود را مطرح می‌کنند.

تمام محصول آموزش، تربیت یک طلبه کارآمد در صف تولید نرم‌افزار نظامات اسلامی است که آن هم، از مسیر پژوهش می‌گذرد و پژوهش موتور پیشران تولید دانش است.

لازم است پایان‌نامه‌ها معطوف به نیاز، مصوب شوند و معاونت پژوهش، پایان‌نامه‌های کاربردی را منتشر می‌کند؛ همچنین در خصوص پایان‌نامه مورد نیاز نظام، تعهد انتشار و حمایت را می‌دهیم.

الحمدلله در حال حاضر، با توجه به محدود بودن پژوهشگرانی که در عرصه علوم انسانی اسلامی فعالیت می‌کنند؛ اما حوزویان حدود نیمی از نشریات علمی پژوهشی و علمی ترویجی کشور را در حوزه علوم انسانی اسلامی تولید می‌کنند و البته بیشتر این مقالات، ناظر به طراحی الگو و حل مسائل علمی و کاربردی است.

۲. نقش واسط حوزه در پاسخ به سوالات و چالش‌های نظام

با وجود اینکه پژوهش حول موضوعات مربوط به علوم بنیادین لازم بوده و هست؛ اما در زمینه پاسخگویی به مطالب جامعه و پژوهش‌های راهبردی و کاربردی هم، نیازهایی جدی داریم؛ طبیعی است که پاسخ‌های اسلامی در مسائل روز جامعه از حوزه‌های علمیه انتظار می‌رود. می‌بایست در مسائل بنیادین متوقف نشد و موضوعات راهبردی، کاربردی و عینی نیز، مورد تحقیق

www.ofoghawzah.com

ویژه‌نامه نمای پژوهش

حجت‌الاسلام والمسلمین حمید ملکی قائم‌مقام حوزه‌های علمیه مطرح کرد

جهاد تبیین

بر اساس پژوهش اتفاق بیفتد

قائم‌مقام حوزه‌های علمیه گفت: معاونت پژوهش باید به میدان بیاید و همه بخش‌ها از جمله آموزش، سیاسی و اجتماعی و... را به میدان بیاورد و تبیین بر اساس پژوهش اتفاق بیفتند.
حجت‌الاسلام والمسلمین حمید ملکی افزود: اگر اهمیت علم برای طلاب بیان شود و عملاً، فعلاً و قولاً شوق و انگیزه آنان افزایش پیدا می‌کند، می‌توانند دیگران را در این مسیر هدایت و جذب کنند.

وی در ادامه افزود: رهبر معظم انقلاب در سخنان خود جهاد تبیین را مطرح کرده و فرمودند: هجمه ترکیبی اتفاق افتاده است؛ ما سنگربانان دین هستیم و باید در این زمینه تلاش کنیم.

این استاد حوزه علمیه، با اشاره به هجمه‌های سنگین دشمن در فضای مجازی اظهار کرد: دشمنان آن‌قدر در این فضا دروغ‌ها را تکرار کرده‌اند که آن دروغ‌ها را مردم باور کرده‌اند.

وی ادامه داد: دشمن در این فضا این مرجانه‌ها را به میدان آورده است و لشکر سایبری خود را بسیج کرده است و بر روی باطل خود پافشاری می‌کند و ما در مقابل دشمن نباید کوتاهی کنیم.

قائم‌مقام حوزه‌های علمیه تأکید کرد: در این فضا باید معاونت پژوهش باید به میدان بیاید و همه بخش‌ها از جمله آموزش، سیاسی و اجتماعی و... را به میدان بیاورد و تبیین بر اساس پژوهش اتفاق بیفتند. رهبر معظم انقلاب در سخنان خود جهاد تبیین را مطرح کردند و فرمودند: هجمه ترکیبی اتفاق افتاده است؛ ما سنگربانان دین هستیم و باید در این زمینه تلاش کنیم. اگر اهمیت علم برای طلاب بیان شود، عملاً، فعلاً و قولاً شوق و انگیزه آنان افزایش پیدا می‌کند و می‌توانند دیگران را در این مسیر هدایت و جذب کنند.

حجت‌الاسلام والمسلمین ملکی افزود: جهاد تبیین وظیفه حوزه علمیه است و اگر جاهای دیگر با تأخیر حرکت کردند، حوزه علمیه باید وارد این جبهه شود و مجاهدانه تلاش کند و

بحث تبیین آن‌هم تبیین امروزی را رقم بزند.

در طول این ۴۰ سال حوزه‌های علمیه در عرصه تولید علمی، فعالیت‌های خوب فکری و پژوهشی داشته است؛ به‌طوری که اگر این تولیدات علمی را در نظر بگیریم، به‌اندازه کل دوران غیبت تا انقلاب است.

وی ادامه داد: باید دانست که جهاد تبیین، در این مقطع خنثی‌کننده توطئه دشمن است. با جهاد تبیین می‌توان حرکات دشمن را خنثی کرد و به سوالات پاسخ داد. با جهاد تبیین می‌توان، ابهام‌افکنی‌های موجود در فضای اجتماعی و مجازی را به‌نوعی بی‌اثر کرد و با آن مقابله نمود.

شورای اعطای

مجوزها و امتیازات علمی

این شورا بالاترین مرجع اعتباربخشی و اعتبارسنجی حوزه‌های علمیه در پنج عرصه «نشریات علمی»، «واحدهای پژوهشی»، «انجمن‌ها و قطب‌های علمی»، «کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد، مناظره و آزاداندیشی» و «واحدهای فرهنگی، تبلیغی و رسانه‌ای» ایفای نقش می‌کند.

به‌منظور کارشناسی و اظهار نظر در موضوعات مورد نیاز شورا، در خصوص پنج عرصه فوق، کمیسیون‌های تخصصی در دبیرخانه شورا تشکیل شده است. این شورا تاکنون ۱۲۵ جلسه تشکیل داده و ۵۲۳ مصوبه درباره تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها و اعطای مجوزها داشته است.

در این میان مجوزهای مختلفی صادر شده است از آن جمله:

- موافقت با اعطای رتبه علمی – پژوهشی به ۵۲ نشریه؛
- موافقت با اعطای رتبه علمی – ترویجی به ۳۳ نشریه؛
- موافقت با اعطای رتبه علمی به ۲۳ واحد پژوهشی؛
- موافقت با تأسیس ۲۲ انجمن علمی حوزوی.

لازم به ذکر است که برخی مراکز حوزوی، دارای مجوز نشریه پژوهشی و ترویجی از وزارت علوم و تحقیقات می‌باشند.

معاونان پژوهشی استان‌ها و واحدهای آموزشی و برقراری ارتباط مستقیم با معاون و مدیران ستادی معاونت پژوهش به انجام می‌رسد.

این تعاملات در قالب ویدئوکنفرانس با قریب به‌اتفاق استان‌ها(مدیران و همکاران ستادی استان‌ها و معاون و مدیران ستادی) برگزار شده و اخیراً نیز، به‌صورت مجازی با هدف دانش‌افزایی و مهارت‌ورزی معاونان پژوهش استان‌ها و مدارس درحال پیگیری است و قالب تعاملات با مدیران از شکل ویدئوکنفرانسی وبیناری به اجلاسیه‌های منطقه‌ای و تشکیل جلسات به‌صورت حضوری در سفرهای استانی و همچنین تشریف‌فرمایی مدیران و همکاران ستادی در مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه در حال پیگیری است و با استان‌های مختلفی مانند: خوزستان، سمنان، خراسان، هرمزگان و... جلسات مشترک برگزار شده است.

۶. شورای پژوهش استان‌ها

شورای پژوهش استان‌ها در تمام استان‌ها تشکیل و پس از به اتمام رسیدن زمان عضویت اعضای شورا، عضویت آنان بسته به کارکرد و میزان مشارکت اعضا، تمدید و یا با عضو جدید جای‌گزین می‌شود. ضمن اینکه برای فعال‌سازی شوراها، سازکارهای عملیاتی تهیه و ابلاغ گردید تا با ایجاد وحدت رویه در انجام وظایف، اهداف و مقاصد تشکیل شوراهای در استان‌ها محقق شود و بحمدالله با جدیت و تحت برنامہ واحد و برای دست‌یابی به اهداف مندرج در آیین‌نامه شوراهای به انجام وظایف محوله می‌پردازند.

۷. راه‌اندازی گروه گفتمان پژوهشی با حضور مدیران و معاونان پژوهش استان‌ها و مدارس و اعضای شورای پژوهشی در شبکه‌های اجتماعی

این گروه با حضور مدیران استانی، معاونان پژوهشی و اعضای شورای پژوهش با هدف هم‌اندیشی و هم‌افزایی و ایجاد گفتمان در ابعاد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و کرافزاری نظام پژوهش و موضوعات علمی – پژوهشی مورد نیاز جامعه و نظام اسلامی و جهان اسلام و به‌منظور رصد شبهات و پرسش‌ها و پاسخ‌گویی به‌هنگام به شبهات و سئوالات رایج آنها در بحران‌ها و پخش و توزیع و گردش اطلاعات در بین صفوف گسترده استان‌ها ایجاد شده است. فعالیت این گروه با حدود ۶۷۷ عضو از سال ۱۳۹۸ آغاز و تاکنون ادامه دارد و روزانه مباحث پژوهشی و مطالبی در راستای آیین‌نامه باگذاری می‌شود.

۸. برگزاری اجلاسیه مدیران استانی و معاونان پژوهشی استان‌ها و اجلاسیه‌های منطقه‌ای مدیران و معاونان پژوهش واحدهای آموزشی با مسئولان ستادی

اجلاسیه معاونان پژوهشی، یک هم‌اندیشی پژوهشی سالانه است که با حضور معاونان پژوهشی استان‌ها، معاون، مدیران ستادی و عوامل دیگر در حوزه معاونت پژوهش مرکز انجام می‌گیرد.

این اجلاسیه تاکنون ۱۰ بار برگزار شده است. اجلاسیه‌های هشتم در قم ۱۳۹۹ و اجلاسیه نهم در مشهد درسال ۱۴۰۰ و اجلاسیه دهم درسال ۱۴۰۱ در قم اجرایی گردید. اجلاسیه‌های منطقه‌ای مدیران و مسئولان ستادی در سه مرحله در استان‌های تهران(منطقه یک، ۶ استان دو منطقه ویژه)، استان فارس (منطقه سه، ۸ استان) و استان اردبیل (منطقه دو، ۱۲ استان، یک منطقه ویژه) برگزار گردید و برای اولین‌بار اجلاسیه منطقه‌ای معاونان و رابطان پژوهشی واحدهای آموزشی در قم (آذر ۱۴۰۱) برگزار شد.

۳. تدوین و تصویب آیین‌نامه‌ها

الف) جذب، گرینش و سامان‌دهی معاونان پژوهش؛

ب) شرح وظایف معاونان پژوهش استان‌ها، مدارس و مراکز تخصصی با هدف ارتقای منابع انسانی پژوهش در استان‌ها و واحدهای آموزشی.

پس از تهیه این دویآیین‌نامه در پرتو خرد جمعی و در شورای پژوهش مرکز، این آیین‌نامه‌ها مصوب و ابلاغ گردید و براساس این آیین‌نامه و به‌منظور ارتقای کیفی منابع انسانی با توجه به تغییرات و خالی شدن پست معاونت پژوهش، در بیش از ۱۵ استان اقدام به گرینش و تثبیت معاونان پژوهش بومیانی مفاد مندرج درآیین‌نامه مصوب شده است.

۴. ارتقای دانشی و مهارتی و اداری معاونان پژوهش در قالب آموزش برخط آموزش‌های بدو خدمت و ضمن خدمت از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده و می‌تواند مهارت و دانش معاونان را مضاعف نموده و در جهت تأمین اهداف سازمان، آنان را فعال و توانمند سازد.

در راستای انجام وظایف اداری، گروه معاونان پژوهش در ایثا تشکیل و هماهنگی‌های لازم به‌صورت روزانه انجام می‌شود. در زمینه آموزش‌های پژوهش برخی از آنان در دوره حضوری مدرسان پژوهشی شرکت و دوره عمومی مدیریت پژوهش نیز، درسال ۱۴۰۰ در طی ده جلسه تشکیل شده و قرار است، مدیریت پژوهشی تخصصی نیز، درسال ۱۴۰۱ برگزار شود

۵. تعامل دو سویه در قالب برگزاری جلسات مجازی و بیناری با مدیران و معاونان پژوهش

این برنامه با هدف ارتباط دو سویه درفضای مجازی با استان‌ها با هدف بازخوانی آیین‌نامه‌ها و گفتمان آسیب‌شناسانه و کارگشایانه با مدیران و

معاونت پژوهش حوزه های علمیه برگزار می کند:

تا ۳۰ آذر تمدید شد

فراخوان پژوهشگران در ارتقای کیفیت پژوهش

مخاطبان: عموم طلاب، اساتید، پژوهشگران، مسئولان و پرسنل حوزه های علمیه

مخبر: محوری بدجیردازی

آخرین مهلت ارسال آثار: ۱۰ آذر ماه ۱۴۰۱

ملاحظات بیشتر و دریافت فرم ثبت نام: @eidepardazi

گسترش فرهنگ پژوهش در میان طلاب
 • راه اندازی و هدایت مجلات
 • انتشار مجله های پژوهشی
 • کارگاه های تخصصی
 • کارگاه های تخصصی
 • کارگاه های تخصصی
 • کارگاه های تخصصی

معاونت پژوهش حوزه های علمیه برگزار می کند:

مسابقه کتاب خوانی با محوریت کتاب «روش های دین پژوهی»

نوشته های دین پژوهی

نوبت نام و دریافت فایل کتاب: از ۱۹ آذر و شرکت در مسابقه: از ۲۵ آذر تا ۲۹ آذر

دریافت فایل کتاب و شرکت در مسابقه از طریق سامانه مرکز خدمات (سامانه سما) اپل/اندروید/خدمات فرهنگی/مسابقه کتاب خوانی

محفوظات صرف، قرار ندهد. یکی از مهم ترین آسیب ها در مراکز علمی که دامن حوزه های علمیه را نیز فرا گرفته است، تأکید بیشتر بر آموزش حافظه محور و صرفاً انتقال داده های علمی و اطلاعاتی از استاد به شاگرد است. نتیجه این کار، انتزاعی شدن آموزش است؛ در واقع بدون این که کاربردها و کارکردهای آموزش علوم نهاده شده شود، صرفاً داده هایی منتقل می شود. بر این اساس معاونت پژوهش طرح آموزش پژوهش محور را جزئی از برنامه های تحولی خود می داند.

فراخوان ها و جشنواره ها

مقام معظم رهبری شروع کارهای بزرگ را از ایده پردازی های بزرگ می دانند. بر این اساس، این مدیریت با هدف تقویت نشاط علمی، گسترش روحیه تحقیق و پژوهش و همچنین ترغیب به تحقیقات تخصصی طلاب علوم دینی در قالب کتاب، پایان نامه و مقالات علمی، اقدام به راه اندازی چهار فراخوان، مسابقه و جشنواره داشته است. فراخوان «ایده پردازی در ارتقای انگیزش پژوهشی طلاب»، فراخوان «ایده آموزش پژوهش محور»، مسابقه «کتاب خوانی با محوریت کتاب روش های دین پژوهی» و جشنواره «آثار پژوهشی کارمندان مرکز مدیریت حوزه های علمیه» کرده است.

مدیریت مطالعات و برنامه ریزی پژوهشی

سیاست گذاری و جهت دهی به عرصه پژوهش و تولید علم در سطح حوزه های علمیه و جامعه

وظیفه مدیریت مطالعات و برنامه ریزی پژوهشی، سیاست گذاری، برنامه ریزی و ارزیابی مستمر نظام پژوهش و علمی سازی جریان جریان پژوهش در حوزه های علمیه است. همچنین بخشی دیگر از فعالیت ها و رسالت های این مدیریت، مربوط به سیاست گذاری و جهت دهی به عرصه پژوهش و تولید علوم انسانی- اسلامی است. بر اساس این دو وظیفه اصلی که این مدیریت برعهده دارد، فعالیت های متنوعی در این معاونت انجام شده یا در دست اقدام است که به برخی از مهمترین آنها اشاره می شود.

که جز به تلاش عموم اساتید و طلاب و هدایت و توفیق الهی دست یافتنی نیست. معاونت پژوهش در این طرح، به دنبال تعیین جهت حرکت علمی و پژوهشی مراکز تولید علوم اسلامی و حوزه های علمیه، در راستای پاسخ گویی به نیازها و مسائل جامعه بشری است.

مجله پژوهش و حوزه

موضوع این مجله، پژوهش پژوهی و علم پژوهی در علوم اسلامی و انسانی است و با هدف گفتمان سازی و مدیریت پژوهش و تولید علم در علوم اسلامی و انسانی، تولید می شود. تاکنون ۲۱ شماره از این نشریه منتشر شده است.

الگوی سیر مطالعاتی علوم انسانی اسلامی

این پروژه به دنبال طراحی اصول، سیاست ها و چهارچوبی برای ارائه برنامه سیر مطالعاتی در دانش های مختلف انسانی اسلامی به منظور آشنایی طلاب با علوم انسانی اسلامی به صورت خودخوان است. این طرح با حمایت دبیرخانه حمایت از پژوهش های حوزوی در بیش از ۲۰ دانش شروع شده و تا پایان سال ۱۴۰۲ ان شاء الله سیر مطالعاتی تمامی دانش ها توسط فریختگان آن دانش در سطوح مختلف مطالعاتی منتشر خواهد شد.

درآمدی بر (نظام اندیشه اسلامی) بر اساس آرای امام و رهبری

بهترین راه برای دست یابی به الگویی مطلوب از نظام اندیشه اسلامی، مراجعه به آثار اسلام شناسان و طراحان اصیل این نظام است؛ چراکه ایشان، پس از عمری تعمیق و تدقیق در علوم اسلامی، نظام اندیشه اسلامی را، با روش اجتهادی، کشف و تبیین کرده و آن را برای آیندگان به ارمان آورده اند. این راه همچنان باز است و عالمان و اندیشمندان حوزوی معاصر هم، با مبانی و روش های مختلف و متناسب با اوضاع عصری جامعه اسلامی، نظامی منسجم از مفاهیم و گزاره های اسلامی ارائه داده اند. میان این اندیشه های نظام یافته، دیدگاه های امام راحل و مقام معظم رهبری، از رفعت و جایگاه ویژه ای برخوردار است.

نقشه جامع علمی حوزه

نقشه جامع علمی حوزه متکامل ترسیم چگونگی جهت بخشی به تلاش های متنوع و متکثر در وضعیت موجود در راستای فعال سازی ظرفیت های ترات اسلامی و پاسخ گویی فعال به نیازهای جامعه بشری در راستای دستیابی به تمدن نوین اسلامی و زمینه سازی حکومت عدل مهدوی هست؛ امری که در این اساس این مدیریت طرح جامع ترسیم جغرافیای دینی فرهنگی استان ها را با ظرفیت معاونت های پژوهشی در استان ها شروع کرده است و تاکنون شانزده استان به این مهم پاسخ داده اند.

آموزش پژوهش محور

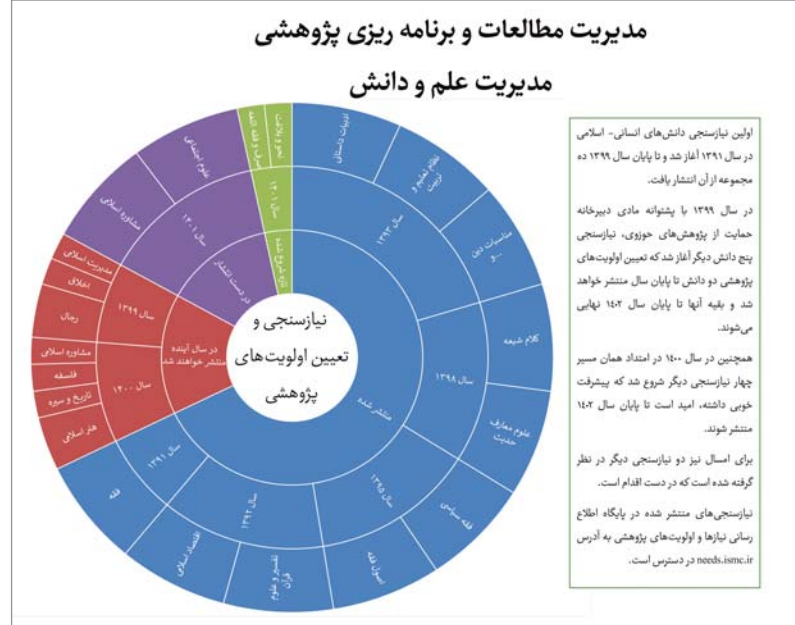
ایجاد روحیه خلاق در طلاب و تربیت نسلی پژوهشگر، یکی از مهم ترین هدف های نظام تعلیم و تربیت است. رسیدن به این مهم، نیازمند بستری مناسب است که در آن، استاد انگیزه کافی برای هدایت روند تعلیم و تربیت به سوی فعالیت های پژوهشی داشته باشد و جریان آموزش را در مدار پایین ترین سطح آموزشی، یعنی سطح دانش و

نیازسنجی و تعیین اولویت های دانش های اسلامی

یکی از چالش زا ترین مباحث در حوزه مدیریت و برنامه ریزی، تصمیم گیری درباره نوع و ماهیت پژوهش هاست. پرسش اصلی این است که درباره چه چیزی باید پژوهش شود و کدام موضوعات یا عنوان های برای پژوهش ارزشمندتر هستند. نیازسنجی دانشی و تعیین اولویت های پژوهشی با هدف تکمیل نظام موضوعات و شناسایی نیازها و اولویت های پژوهشی در دانش های اسلامی و حوزوی و هدایت پژوهشگران حقیقی و حقوقی اسلامی به سمت این نیازها طراحی شده است. تاکنون ده مجموعه از نیازسنجی ها منتشر شده است. از سال ۱۳۹۹ نیازسنجی نه دانش دیگر آغاز شد که تعیین اولویت های پژوهشی دو دانش تا پایان سال منتشر خواهد شد و بقیه آنها تا پایان سال ۱۴۰۲ نهایی می شوند. برای امسال نیز، دو نیازسنجی دیگر در نظر گرفته شده است که در دست اقدام است. نیازسنجی های منتشر شده در پایگاه اطلاع رسانی نیازها و اولویت های پژوهشی به آدرس needs.ismc.ir در دسترس است.

طرح جامع نیازسنجی و تعیین اولویت های پژوهشی استان ها

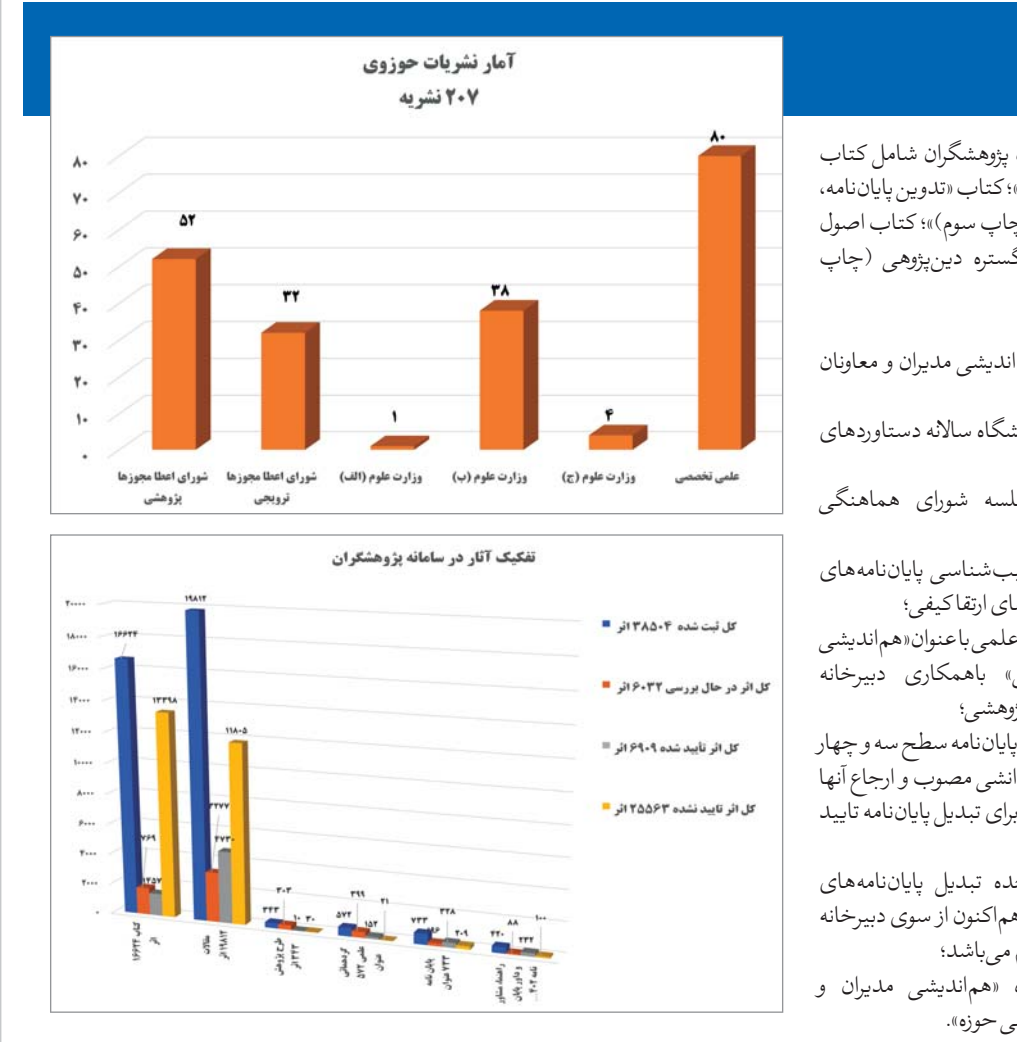
مناطق و استان های مختلف کشور با مسائل خاصی مواجه هستند که نیازمند پژوهش های دینی است؛ در حالی که نیازسنجی های دانشی پاسخ گوی آن نیازها نیستند؛ بنابراین به منظور سیاست گذاری و هدایت پژوهش های دینی در استان ها به سمت نیازهای واقعی هر استان، طرح نیازسنجی و تعیین اولویت های پژوهشی هر استان تهیه شد که فعلاً در شانزده استان شروع شده و ان شاء الله تا پایان سال بعد، نتیجه آن در همه استان ها منتشر خواهد شد.

نگاهی به مدیریت مراکز و امور پژوهشی

استانی و تقویت پژوهش در استان ها است. ۱۷ اجرای طرح بهره مندی واحدهای پژوهشی از معافیت های مالیاتی و خدمات تأمین اجتماعی. ۸ انتشار ۵۴ شماره از «نمایه نشریات تخصصی دینی». شامل ۴۱۱ نشریه علمی حوزوی و دانشگاهی که ۲۰۷ نشریه آن حوزوی است. نشریات حوزوی شامل: ۹۱ نشریه علمی- پژوهشی، ۳۶ نشریه علمی- ترویجی و ۸۰ نشریه علمی- تخصصی است؛ این نمایه، در سایت معاونت پژوهش قابل دسترسی است و همچنین برای سایر مراکز مدیریت حوزوی ارسال می شود. ۹ کتابخانه ها؛ الف) شناسایی، جمع آوری و به روز رسانی اطلاعات ۵۲۷ کتابخانه واحدهای آموزشی کشور (طرح وضعیت سنجی کتابخانه ها)؛ ب) ریزنی با سازمان های دولتی و عمومی و خیران به منظور جذب کمک نقدی برای تأمین کتاب و سایر تجهیزات کتابخانه ای و ارسال آنها به کتابخانه های مرکزی حوزوی در استان های مختلف؛ ج) دو کتابخانه مرکزی آیت الله حائری (رحمته) و آیت الله بروجردی (رحمته) با ده ها هزار کتاب فیزیکی و الکترونیکی و نسخه های خطی ارزشمند و الکترونیکی و نسخه های خطی ارزشمند به صورت مستقیم از طرف معاونت پژوهش حمایت و پشتیبانی می شوند.

اسکان در شهرک مهدیه؛ معرفی پژوهشگران به مراکز و نهادها برای استفاده از مزایا و حمایت های آنها؛ بهره مندی پژوهشگران از تسهیلات خدمت سربازی. ۳ اصلاح آیین نامه های «صندوق حمایت از فنواران و پژوهشگران کشور» بر اساس بوم حوزه و به منظور بهره مندی پژوهشگران حوزوی از حمایت های این صندوق. در حال حاضر حوزویان می توانند با ورود به سامانه این صندوق، آثار علمی خود، مانند مقاله، کتاب، طرح پژوهشی و پایان نامه را در بخش گروه معارف اسلامی بارگذاری کنند. در صورت تصویب و تأیید این آثار، حمایت های بلاعوض صندوق شامل این دسته از حوزویان خواهد شد. ۴ اعتقاد تفاهم نامه با پایگاه استنادی جهان اسلام (ISC) برای نمایه زنی نشریات حوزه دین و ثبت همایش های حوزوی در این پایگاه. ۵ تدوین شیوه نامه ثبت همایش های حوزوی و اعتباربخشی آنها در پایگاه استنادی جهان اسلام (ISC) تدوین شده است و به تصویب شورای راهبری آن مجموعه رسید. در شیوه نامه شرایط و ضوابط برگزاری بر اساس ظرفیت ها و فرهنگ حوزه، بومی سازی شده است. ۶ تأسیس، حمایت و توسعه ۲۰ پژوهش سرای استانی، که هدف آن راه اندازی اولین مرکز پژوهشی

نگاهی به پژوهش در واحدهای آموزشی

مدیریت ترویج پژوهش با تمرکز بر امور پژوهش واحدهای آموزشی، برنامه‌هایی را در سه حیطة کلان (آموزش مهارت‌های پژوهشی، فعالیت‌های نگارشی، ترویج و توسعه فرهنگ پژوهش) برنامه‌ریزی کرده و در دست اجرا دارد.

اهم‌برنامه‌ها

- ۱) **برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی پژوهشی برای طلاب:** با توجه به اهمیت آموزش مهارت‌های پژوهشی به طلاب از یک سو و فقدان برنامه آموزش مهارت‌های پژوهشی در نظام آموزشی جاری، مقرر شد تا مدیریت‌های استانی و واحدهای آموزشی، نسبت به برگزاری کارگاه‌های دانش و مهارت‌افزایی پژوهشی اقدام نمایند. در این راستا، مجموعه‌ای از اسناد شامل: سرفصل‌های آموزشی، برنامه، قالب و نظامات ارزشیابی، تنظیم و اجرا شده است. با توجه به انجام کارهای زیرساختی نظیر: لحاظ شدن درس مهارت‌های پژوهشی در برنامه جدید آموزشی، ابلاغ برنامه جامع پژوهش طلاب به همه استان‌ها و همچنین برنامه دانش‌افزایی پژوهشی اساتید، برنامه آموزش مهارت‌ها به طلاب به صورت نظام‌مندتری در حال پیگیری است. با درخواست و پی‌گیری مدیریت پژوهش واحدهای آموزشی سطح یک قم، از سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ برنامه آموزش مهارت‌های پژوهشی به صورت الزامی در واحدهای آموزشی قم اجرامی شود.
- ۲) **ارتقای دانش و مهارت پژوهشی اساتید:** شورای پژوهش، ماده واحده‌ای به تصویب رساند که براساس آن، «اساتید مشمول طرح ظرف ۵ سال از تاریخ تصویب این ماده واحد، نسبت به گذراندن دوره‌های ارتقای دانش و مهارت پژوهشی اقدام نمایند. صدور حکم یا کد استادی و ارتقای اساتید، منوط به گذراندن موفق دوره‌های مزبور شده است.» تاکنون، قریب به ۱۸۸۰ نفر

از اساتید، دوره‌های عمومی را گذرانده‌اند.

۳) **تربیت مدرّسین مهارت‌های پژوهشی:** آموزش صحیح مهارت‌های پژوهشی و همچنین هدایت و راهنمایی طلاب در انجام فعالیت‌های پژوهشی، نیازمند تقویت سطح کمی و کیفی واحدهای آموزشی از اساتید پژوهشگر توانمند در امر آموزش مهارت‌های پژوهشی است. از این‌رو اجرای درس آموزش مهارت‌های پژوهشی در برنامه درسی جدید و جاری حوزه‌های علمیه و همچنین فعال شدن ظرفیت‌های مختلف فوق برنامه پژوهشی در واحدهای آموزشی، نیاز به تدوین و اجرای برنامه‌های مناسب در راستای تربیت و تأمین اساتید توانمند مهارت‌های پژوهشی را بیش از پیش نشان می‌دهد. بر این اساس طرح تربیت مدرّس مهارت‌های پژوهشی در سطح عمومی مقدماتی در ضمن ۱۰۴ ساعت نظری- عملی و در ۶ عنوان آموزشی، تدوین و پس از ابلاغ در حال اجرامی باشد.

۴) **برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی معاون، کارشناس و مسئول پژوهش استان و واحد آموزشی:** با توجه به اهمیت ارتقای توانمندی کادر، معاونت پژوهش، اقدام به طراحی دوره‌های دانش‌افزایی پژوهشی ویژه معاون، کارشناس و مسئولان پژوهشی واحدهای آموزشی نمود. این دوره‌ها که در قالب ۸ عنوان، روش تحقیق، روش نگارش مقاله، روش استفاده از فناوری در پژوهش، روش مدیریت فعالیت پژوهشی، روش مدیریت کتابخانه حوزوی،

روش راه‌اندازی و مدیریت کانون و مجله علمی، روش مشاوره پژوهشی و روش آموزش پژوهش‌محور، طراحی شده بود، در مدت زمان ۵۶ ساعت و در سراسر مناطق پژوهش‌کشور در فاصله حدود ۲ سال، اجرا شد.

- ۵) **تدوین برنامه فعالیت‌های پژوهشی اساتید حوزه‌های علمیه:** با هدف جهت‌دهی اساتید حوزه به سوی تولید علم، آیین‌نامه فعالیت‌های پژوهشی اساتید حوزه‌های علمیه تهیه و برای اجرا ابلاغ شده است.
- ۶) **تحقیقات کلاسی (پژوهش درسی):** طبق توافق معاونت‌های آموزش و پژوهش با هدف دستیابی به رشد، نشاط و پویایی علمی در طول تحصیل، ایجاد انگیزه حضور مستمر در برنامه‌های آموزشی و تشویق طلاب به تحصیل با رویکرد تحقیق و پژوهش، طلاب پایه‌های ۳ تا ۶، موظف به ارائه پژوهش شدند. برابر این توافق ۵ نمره از درسی که برای پژوهش تعیین شده است، به تولید یک مقاله برابر ساختار شکلی مقاله و متناسب با سطح تحصیلی طلبه اختصاص یافت. بنابراین هر طلبه، موظف به ارائه یک مقاله در هر نیم‌سال تحصیلی است.

۷) **تحقیق پایانی طلاب سطح یک:** برنامه یادشده به ارزش دو واحد درسی و دارای ۲۰ نمره مستقل است. مشمولین این طرح طلاب مدارس بلندمدت برنامه جدید آموزشی و کوتاه‌مدت (سفیران هدایت) و مدارس برنامه جاری قم هستند.

۸) **طراحی و اجرای دوره پژوهش تابستانه برای طلاب:** با هدف بهینه‌سازی استفاده از فراغت تعطیلات تابستان طلاب در رونق بخشی به فعالیت‌های پژوهشی و ایجاد فضای اجرای فعالیت‌هایی مانند: الف) آموزش مهارت‌های پژوهشی در ۶۴ ساعت، ب) ارائه مقاله، ج) بازدید علمی، د) تدوین مقاله، از سال ۱۳۹۸ به اجرا درآمد که به شیوه مستقل و ضمن آموزش با استقبال نسبی از سوی طلاب مواجه شد.

۹) **پنج نمره مقاله علمی در مصاحبه علمی دروس خارج:** با تأکیدات حضرت آیت‌الله اعرافی تقویت پژوهش سطوح عالی در دستور قرار گرفت؛ به‌نحوی که راه‌اندازی بخشی با عنوان «ترویج پژوهش سطوح عالی» در ساختار مدیریت ترویج پژوهش، گام مبارکی برای توجه به این مهم بود. از جمله فعالیت‌هایی که در این مقام انجام شد، تدوین و تصویب «دستورالعمل اجرایی اعطای نمره تشویقی به مقاله علمی پژوهشی در مصاحبه درس خارج» است.

۱۰) **چهار نمره تقریرنویسی در مصاحبه علمی دروس خارج:** علاوه بر ۵ نمره مقاله علمی در مصاحبه درس خارج، توجه به تقریرنویسی نیز، محل توجه بوده است. در کنار سامانه و شیوه‌نامه تقریرنویسی که پیش‌تر شرح آن گذشت، با هدف تشویق طلاب به نگارش و احیای سنت تقریرنویسی، «دستورالعمل اعطای نمره به تقریرات در مصاحبه علمی درس خارج» نیز، در دستورالعمل اجرایی مصاحبه درس خارج درج و ابلاغ شده است.

۱۱) **راه‌اندازی کانون‌های علمی:** این برنامه که تنها تشکل طلبگی پژوهشی در واحدهای آموزشی است، با هدف تقویت سطح مشارکت و همکاری‌های علمی پژوهشی بین طلاب و اساتید، ایجاد نشاط علمی با رویکرد پژوهش محوری و تأکید برخرد فعالیت‌های پژوهشی، راه‌اندازی و توسعه آن در دستور کار مدیریت ترویج پژوهش قرار گرفت.

آمار کانون‌های علمی از ۷۰ به بیش از ۱۰۰۰ کانون علمی و قریب به ۱۰ هزار نفر عضو در سراسر کشور رسید.

۱۲) **جشنواره علامه حلی (ع):** جشنواره علامه حلی در سال ۱۳۸۶ برای طلاب زیر ۳۱ سال خواهر و برادر راه‌اندازی شد. آثار ارائه‌شده به دبیرخانه این جشنواره، در اولین دوره در سال ۱۳۸۷، حدود ۱۴۰۰ اثر ارائه شد. و در سیزدهمین

جشنواره، به بیش از ۱۵۰۰۰ اثر رسیده است. جشنواره علامه حلی (ع) ابتدا فقط در سطح کشوری اجرا می‌شد؛ اما با هدف شبک‌های شدن ارزیابی‌ها و دستیابی دقیق‌تر به اهداف جشنواره، به استانی و سپس به مدرسه‌ای نیز گسترش یافته است و هم‌اینک، تمام و بیش از ۳۰۰ مدرسه این جشنواره را اجرا می‌کنند. به‌نحوی که جشنواره از مدرسه شروع و پس از بررسی آثار و اعلام برگزیده‌ها به استان، در سطح استانی رقابت کرده و نهایتاً آثار برگزیده استانی، برای رقابت در عرصه کشوری، به دبیرخانه کشوری جشنواره ارسال می‌شود.

مجموع آثار رسیده به جشنواره در طول چهارده دوره، بالغ بر ۱۷۶،۸۴۷ اثر می‌باشد. بخش اساتید جشنواره علامه حلی (ع) از جمله فعالیت‌هایی است که همزمان با فراخوان دوره چهاردهم راه‌اندازی شد.

۱۳) **راه‌اندازی و توسعه مجلات واحدهای آموزشی:** جشنواره مجلات واحدهای آموزشی با هدف تقویت فعالیت‌های پژوهشی طلاب و اساتید راه‌اندازی شد. توسعه مجلات در سال‌های اخیر، بسیار مورد توجه بوده؛ به‌نحوی که تاکنون از شش دوره برگزار شده، ۵۵۲ نسخه مجله (در ۲۶۲ عنوان) و ۳۸۶۴ مقاله به دبیرخانه جشنواره واصل شده است.

۱۴) **احیا و مستندسازی سنن علمی- پژوهشی حوزه‌های علمیه:** این طرح که برای مخاطبان جوان حوزوی در واحدهای آموزشی و سایر طلاب و فضلا طراحی شده است، با دو رویکرد در حال اجراست:

الف) رویکرد شناسایی سیره پژوهشی علمای متأخر؛

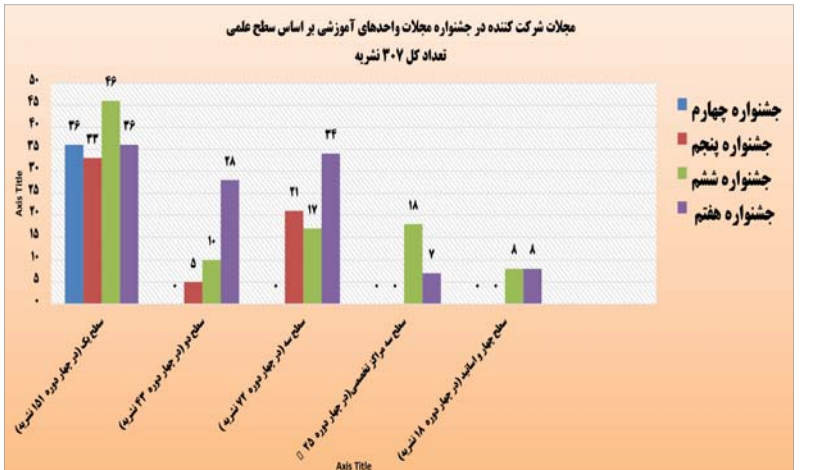
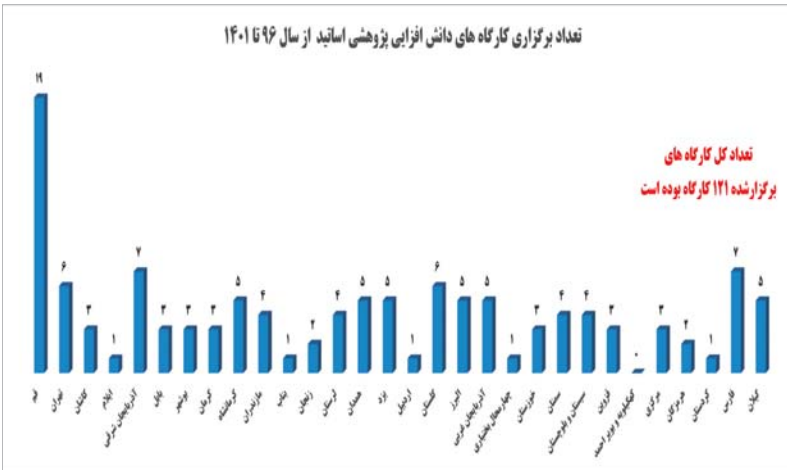
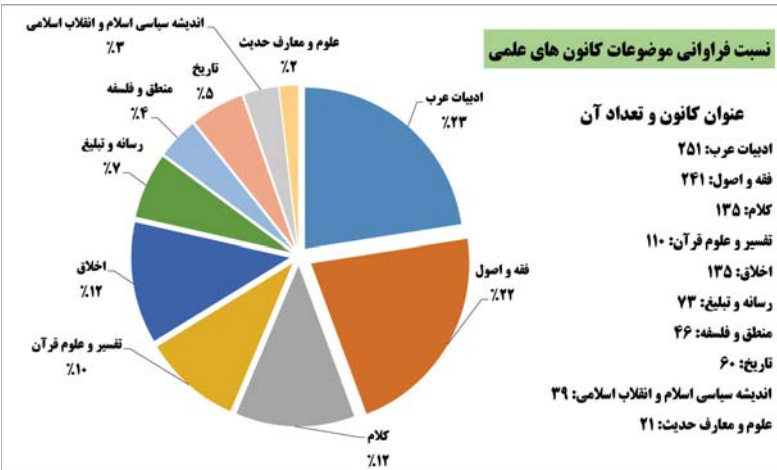
ب) رویکرد به‌روزرسانی سنت‌های پژوهشی حوزه.

۱۵) **تدوین آیین‌نامه ارزیابی پژوهش‌آموزان:** این آیین‌نامه با هدف ارزیابی و رتبه‌بندی پژوهشی طلاب سطح یک تا چهار، به منظور شناسایی استعدادها و پژوهشی و انگیزه‌افزایی و تدارک کارنامه مستقل پژوهش طلبگی شکل گرفت. با راه‌اندازی سامانه پژوهشگران، ارزیابی پژوهش‌آموزان در آن سامانه پیگیری می‌شود.

۱۶) **راه‌اندازی نشریه رهنما پژوهش:** این نشریه که پیش‌تر با نام خشت اول منتشر می‌شد، از سال ۱۳۸۴ در راستای انجام مأموریت ترویج و فرهنگ‌سازی امر پژوهش و تولید علم در بین طلاب جوان و برای بهبود و ارتقای نگارش‌ها و باورهای آنان در این خصوص، منتشر می‌شود. از آغاز به‌کار این نشریه تاکنون، قریب به ۳۵ شماره منتشر شده است که ۱۵ شماره آن با رویکرد معرفی دانش‌های حوزوی در طی پنج سال اخیر منتشر شده است.

۱۷) **مسابقه ایده‌های پژوهشی در انگیزه‌بخشی به پژوهش:** این برنامه از جمله برنامه‌هایی است که اخیراً با همکاری مدیریت مطالعات و برنامه‌ریزی پژوهشی راه‌اندازی شده و هم‌اینک، در مرحله ارزیابی آثار رسیده می‌باشد.

۱۸) **مسابقه کتاب‌خوانی:** مسابقه کتاب‌خوانی با همکاری مدیریت مطالعات و برنامه‌ریزی پژوهشی و مرکز خدمات حوزه، از جمله برنامه‌های جدید این مدیریت است. این مسابقه در راستای آشنایی طلاب با استانداردهای پژوهش‌های علمی، در حوزه علوم دینی درحال برگزاری است.

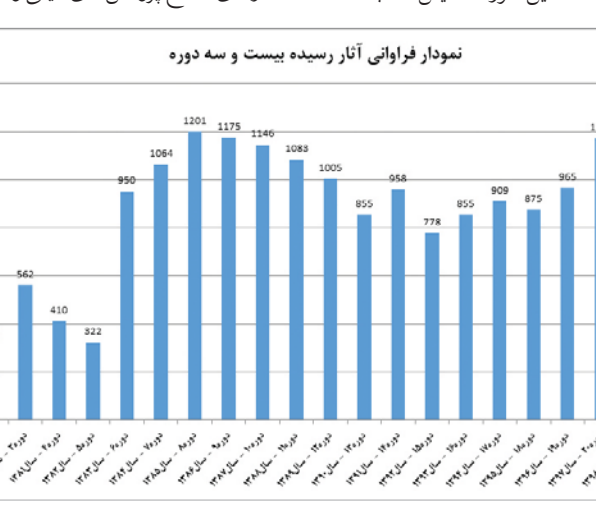
کتاب سال حوزه

بُعد بین‌المللی به خود گرفته و کارگروه ویژه بین‌الملل برای آن تشکیل شده است.

- **معرفی اجمالی همایش بین‌المللی کتاب سال حوزه** سابقه فعالیت: ۲۴ سال پیاپی موضوع فعالیت: تازه‌های نشر حوزویان داخل و خارج کشور، در قالب کتاب یا پایان‌نامه سطح ۴ (دکتری)
- **اهداف برگزاری**
 - شناسایی کتب و نویسندگان برتر حوزوی و معرفی آنها به جامعه علمی؛
 - تشویق و حمایت از نویسندگان کتب برتر حوزه؛
 - ارتقای سطح پژوهش‌های دینی و حوزوی؛

تعداد فراوانی آثار رسیده بیست و سه دوره

کتاب سال حوزه، یکی از بزرگترین رویدادهای علمی فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور و تنها همایش ملی حوزوی در زمینه علوم اسلامی و انسانی است. هدف از برگزاری این همایش علمی، شناسایی، تشویق و معرفی برترین آثار مکتوب فضلا و علمای حوزوی داخل و خارج کشور در قالب کتاب، پایان‌نامه سطح چهار (دکتری) است. شورای سیاست‌گذاری و شورای علمی کتاب سال حوزه، دو رکن تصمیم‌گیری در باره کتاب و دیگر آثار مکتوب حوزه هستند که مصوبات و مأموریت‌های ابلاغی این دو شورا در دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه اجرا و عملیاتی می‌شود.

هدایت‌گر پژوهش‌های حوزوی به سوی پاسخگویی به نیازها

۴) تأثیر حداکثری در عملیاتی و اجتماعی کردن تعلیم دینی؛

۵) اولویت‌دهی مطالعات آسیب‌شناسانه، کاربردی و راهبردی؛

۶) نیازهای پژوهشی ناظر به مناطق خاص؛

۷) تأثیرگذاری در تولید علوم انسانی اسلامی؛

۸) تأثیرگذاری در نظام‌سازی اسلامی؛

۹) پاسخ به شبهات تهدیدکننده نظام اسلاهی و باورهای دینی؛

۱۰) نقد و پاسخگویی به جریان‌های انحرافی و عرفان‌های نوظهور؛

۱۱) پاسخگویی به درخواست‌های رسمی نهاد‌های نظام و حوزه.

از ابتدای فعالیت تاکنون بیش از سه هزار اثر پژوهشی شامل: کتاب آماده چاپ، «طرح پژوهشی» و پایان‌نامه» بررسی شده و حمایت از حدود ۵۰۰ اثر پژوهشی به تصویب رسیده است.

- **۴. بررسی پایان‌نامه‌های حوزه و حمایت از آن:** این دبیرخانه تنها مرجع بررسی و چاپ پایان‌نامه‌های حوزوی بوده و در همین راستا، در یک دوره ۸ ماهه در تالشی کم‌نظیر تمامی پایان‌نامه‌های حوزوی که نسخه‌ای از آن‌ها موجود بود (حدود ۷ هزار عنوان) را در گروه‌های علمی دبیرخانه و بر اساس اولویت‌های اعلامی، بررسی نمود.
- افزون بر این، چاپ پایان‌نامه‌های برگزیده کتاب سال و جشنواره علامه حلی (ع) نیز به دبیرخانه حمایت سپرده شده است.
- **۵. برقراری ارتباط محققان آزاد با مراکز پژوهشی و سازمان‌ها:** پژوهشگران آزاد حوزوی نیز می‌توانند، به صورت مستقیم به دبیرخانه مراجعه نموده و نسبت به فعالیت پژوهشی اقدام کنند. دبیرخانه جهت هم‌افزایی علمی و حمایت از محققان آزاد، با آنان ارتباط برقرار کرده و به حمایت از تولید و انتشار آثار آنان پرداخته است. همچنین این دبیرخانه از آثار پژوهشی مراکز پژوهشی در راستای پاسخگویی به نیازهای جامعه و نظام باشد، حمایت کرده است.

دبیرخانه حمایت از طرح‌های پژوهشی مورد نیاز نظام و جامعه اسلامی، به منظور «پاسخگویی به نیازهای نظام و جامعه اسلامی»، «ایجاد هم‌افزایی»، «جلوگیری از موازی‌کاری»، «صرفه‌جویی در منابع» و «ارائه هدفمند خدمات به پژوهشگران» از سال ۱۳۹۹ برای شناسایی اولویت‌ها شروع به فعالیت نموده و در سال ۱۴۰۰ حمایت از طرح‌های پژوهشی را آغاز کرده است که اهم فعالیت‌های آن به شرح ذیل است:

- **۱. تشکیل گروه‌های علمی با حضور اساتید فربه‌یخته از مراکز مختلف در عموم رشته‌های علمی در ۲۸ گروه.**
- **۲. تهیه و تدوین کتابچه اولویت‌های پژوهشی مورد نیاز نظام و جامعه اسلامی:** گروه‌های علمی دبیرخانه با رصد میدانی از مراکز حاکمیتی و هم‌اندیشی علمی با حضور صاحب‌نظران، نسبت به تعیین اولویت‌های پژوهشی در هر گروه اقدام نمودند. بر این اساس، بیش از ۳۰۰ اولویت پژوهشی مورد نیاز جامعه، شناسایی شد که قابل ارائه به پژوهشگران حوزوی و انعقاد قرارداد پژوهشی است.
- **۳. حمایت از آثار پژوهشی:** گروه‌های علمی دبیرخانه حمایت با توجه به ۱۱ معیاری که ذیل معیار «اصلی و ضروری» توسط شورای علمی و به شرح ذیل تعیین و ابلاغ شده است، اولویت‌های پژوهشی را تعیین و آثار پژوهشی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. معیار اصلی و ضروری، «پاسخگویی به نیازهای حوزه، نظام اسلامی و جامعه اسلامی» است:
- ۱) نوآوری، تولید علم و گشایش مرزهای دانش؛
- ۲) تحقق مطالبات مقام معظم رهبری؛ مانند: بیانیه گام دوم، الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت، سبک زندگی، تمدن نوین اسلامی، عدالت، آسیب‌های اجتماعی، جمعیت و خانواده؛
- ۳) پژوهش‌هایی که متولی و حامی خاصی ندارد؛